

★ SAHİBİ

TÜRKİYE İSLÂM
ENSTİTÜLERİ
TALEBE
FEDERASYONU
ADINA
GENEL BAŞKAN

Hayrettin ŞALLI

★ YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

Mehmet KESKİN

★ İDARE MÜDÜRÜ
Hüseyin ERDEM

Bu Sayıda:

SELÂM	İslâm MEDENİYETİ
HZ. PEYGAMBER VE SAHA- BE DEVRİNDE KİTABET SANATI	Prof. Dr. Muhammed HAMİDULLAH
(Terceme: Dr. Yusuf Ziya KAVAKÇI	
SAĞLIĞIN EN İYİ ÇARESİ ORUÇ (Terceme)	Arif ETİK
KELİME-İ TEVHİDİN YÜK- LEDİĞİ MÜKELLEFİYET- LER	Ahmet MEMDUHOĞLU
MELAMİYYE TARİKATI ...	Selçuk ERAYDIN
HAKAANİ ŞİRVANİ	Prof. Dr. Ali Nihat TARLAN
TÜRKÇE MEVLİT METİNLE- Rİ HAKKINDA	Dr. Necla PEKOLCAY
YENİ ÖĞRETİM YILINA GI- RERKEN	Bekir TOPALOĞLU
İBADET VE FAYDA	Ali Murat DARYAL
DOĞU-BATI TAHLİLİ	Cahid BALTAÇI
ALLAH FİKRİ ÜZERİNE DÜ- ŞÜNCELER	Sabri AKDENİZ
FAİZ-BANKA VE İSLÂM ...	Mustafa COŞKUN
LÜTFEN ÇOCUKLARI ÖL- DÜRMEYİNİZ	İzzet HANİFİ
HABERLER	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi

Nuruosmaniye Caddesi No: 8/6

Telefon:22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havale Adresi :

İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECI — İST.

TEMSİLCİLERİMİZ

Kayseri : T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı: İsmail ELİUZ

Konya : Y.İ.E. Talebe Cemiyeti Baş.: Ali MARAŞLIGİL

İzmir : Y.İ.E. Talebe Cemiyeti Başkanı: Ali ARSLAN

Erzurum : Y.İ.E. Talebe Cemiyeti Başkanı: N. Tayyar TAŞ

Reklam:

Turan SEVGİLİ

Tarih: 25/10/1972

Yıl: 3 — Sayı: 25

Dizgi ve Baskı

İRFAN MATBAASI — İSTANBUL

ABONE

Yıllık: 12 sayı 40 TL.

6 Aylık: 6 sayı 20 TL.

Yabancı memleketlere
posta ücreti eklenir.

İLÂN TARİFESİ

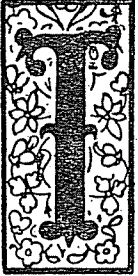
Her türlü reklâm ve ilânlar
özel tarifeye tabidir.

Bir sayısı 400 Kuruştur.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılardan yayımlanmayanlar istenildiğinde altı ay
sonra iade edilir.

TÜRKÇE MEVLİT METİNLERİ HAKKINDA

Dr. Neclâ PEKOLCAY
(İst. Yüksek İslâm Enstitüsü
Öğretim Üyesi)

I ÜRK edebiyatı sâhasında ve Türk halkı arasında yaygın bir şöhrete sâhip olduğunu bildiğimiz Mevlid kitabı, Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-ne-cât adlı eseridir. 812 (1409) de yazıldığı mâlûm bulunan eserin, İstanbul ve Anadolu kütüphanelerinde ve hususî ellerde muhtelif yazma nüshaları mevcuttur. Senelerden beri mevlid kitapları üzerinde araştırma yaptığımız hâlde, umûmî ve hususî kütüphanelerde ondan daha eski tarih taşıyan bir mevlide tesâdüf etmedik; fakat bu meyanda gerek Süleyman Çelebi mevlidinin, gerek diğer mevlidlerin yazma nüshalarında aynı beyitler yanında, aynı motiflere de, sık-sık rastladık.

Süleyman Çelebi'ye âit olmayan mevlid metinlerini, ihtivâ ettikleri motifler bakımından üç grupta toplamak mümkündür:

1. Bazı mevlid metinleri Sü-

ley Çelebi mevlidine benzemektedir;

2. Mevlid metinlerinden bazılarında Süleyman Çelebi'de bulunan motifler olduğu gibi, Süleyman Çelebi mevlidinde bulunmayan motifler de vardır;

3. Bazı metinler de Süleyman Çelebi mevlidinden tamamen farklıdır.

Mevlidlerin ihtiva ettikleri motifler arasındaki benzerlik ve ayrılıklar mes'elesini, eserleri yazan veya istinsâh eden şahısların mensubu buldukları mezheplerin farklılığı ile veya mevlid yazarların faydalandıkları sirelerin ayrı mezhep ve görüşlere göre vücûda getirilmiş bulunmaları ile izah etmek mümkündür. Süleyman Çelebi'nin manzum bir Siretü'n-Nebî yazmış olması ve mevlidin, sonradan bu kitaptan bazı parçaların seçilmesiyle meydana getirilmiş bulunması, mevlidlerin büyük bir kısmının Süleyman Çelebi mevlidinden ve Sire'sinden mülhem olarak, onun mevlid için-

deki veya mevlid kitabı içinde bulunmayıp da, Süleyman Çelebi Sire'sindeki parçalarından faydalanılarak yazılmış oldukları da düşünülebilir. Mevlid yazarlardan bazılarının Süleyman Çelebi'nin istifade ettiği bir Siretü'n-Nebî'den faydalandıkları ve bu esnâda mevlid ile beraber başka parçaları almış oldukları da akla gelebilir.

Mevlid metinlerinden bazılarında, Süleyman Çelebi mevlidinin esas nüshalarında bulunan beyitlerin bulunması, bir nazire şeklinde yazıldıkları düşünülürse, tabii görülebilir. Fakat, beyitlerin, çokluğu bu ihtimâli ortadan kaldırmaktadır. Bunu, ya bu kitapları yazanların, kendi eserlerine, fazla râğbet kazanmış olan Süleyman Çelebi mevlidinden beyitler alarak, eserin ehemmiyetini artırmayı hesaplamaları, veya müstensihlerin bilgisizlikleri ile de izah etmek mümkündür. Elde çok eski istinsâh mahsulleri bulunmadığı için, bu hususta kat'i bir hüküm vermek doğru olmaz. Yalnız, bu iki ihtimalin de yabana atılmayacağını kaydedelim.

Süleyman Çelebi Mevlid'inin yazma nüshaları arasında çok büyük farklar mevcuttur. Bu eserin esas nüshaları şu kısımları ihtiva eder:

1. Fî tevhîdi Bârî sübhânehi ve taâlâ azze ve celle.
2. Fî'ltimâsi'd-duâ li'n-nâzîmeti ve fî üzri'l-kitâb.
3. Fî beyânı sebebi fitratî'l-âlem.
4. Fî beyânı fitratî'l-âlem ve rûhi Muhammed'in aleyhi's-selâm.
5. Fî beyânı hilkatî Âdem ve intikali nûri Muhammed'in aleyhi's-selâm.
  - a. Fasl (kâinatın yaratılışı);
  - b. Fasl (nûr-i Muhammedî'nin yaratılışı ve intikali);
  - c. Fasl (Mevlid'in kıymeti).
6. Fî beyânı zuhûri vücûdî'n-Nebîyy aleyhi's-selâm.
  - a. Fasl (Peygamberimizin medhi);
  - b. Fasl (Peygamberimiz doğmadan evvel beliren haller);
  - c. Kasîdetün melihatün (Peygamberimizin doğumu);
  - ç. Fasl (Peygamberimizin doğduğu gece beliren haller);
  - d. Fasl (Peygamberimizin me-

lekler tarafından ziyaret edilme-
si);

e. Fasl (Peygamberimizin doğ-
duğu gece beliren mucizeler).

7. Fî medhi'n-Nebîyy aleyhi's-
selâm.

8. Fî beyânı mucizâtı'n-Nebîyy
sallallâhü aleyhi ve sellem

9. Fî beyânı mirâcı Mustafâ
sallallâhü aleyhi ve sellem

10. Fî beyânı hicreti'n-Nebîyy
sallallâhü aleyhi ve sellem.

11. Fî ba'zı evsâfî'n-Nebîyy ve
ahlâkihi sallallâhü aleyhi ve sel-
lem.

12. Fî beyânı'n-nükheti ve'n-
nasihati.

13. Fî'n-nehî an ef'âlî'l-mez-
mûmeti ve'l-eminî'l-ef'âlî'l-mah-
mûdeti.

14. Fî tebliği'r-risâleti.

15. Fî vefâtı'n-Nebîyy sallal-
lâhü aleyhi ve sellem.

a. Fasl (Peygamberimizin has-
talanması);

b. Fî şefâati'l-ümme'ti;

c. Fasl (Peygamberimizin rû-
hunu teslim etmesi);

ç. Fasl (Peygamberimizin def-
nedilmesi).

Yeni bulduğumuz nüshaların da
ilâvesiyle yaptığımız bir edisyon
kritik (9 nüshayı karşılaştırmış
bulunuyoruz) ten çıkardığımız na-
ticeye göre, yukarıda gösterilen
bâb ve faslarla metin 769 beyit
tutarındadır.

Mevlidin en esaslı parçaları
olan a. Mevlid, b. Mirac, c. Vefat
kısımlarına göre, Süleyman Çele-
bi Mevlid'inin yazma nüshaları
şöyle gruplanabilir:

1. Yalnız mevlidi muhtevî me-
tinler;

2. Mevlid ve miracı muhtevî
metinler.

3. Mevlid, mirac ve vefâtı
muhtevî metinler:

a. Esaslı sayılabilen nüshalar;

b. Esas metinden farklı olanlar.

4. Mevlid, Mirac ve Vefât-ı
Nebî'den başka, Vefât-ı Fâtîme'yi
de muhtevî metinler;

5. Mevlid, Mirac ve Vefât-ı
Nebî'den başka Vefât-ı Fâtîme ve
Hikâye-i deve'yi muhtevî metin-
ler;

6. Mevlid, Mirac ve Vefât-ı
Nebî'den başka Geyik hikâyesi'ni
de muhtevî metinler;

7. Mevlid, Mirac ve Vefât-ı
Nebî'yi muhtevî metinlerden son-
ra birçok ilâveler bulunanlar;

8. Gerek Mevlid, Mirac ve Ve-
fât-ı Nebî kısmına, gerekse bun-
ların arasına veyâ sonuna başka
ilâvelerin yapılması ile uzamış
olan metinler.

İlk bakışta 1. ve 2. grupların,
mevlidin okutulması esnasında az
zamana sığdırmak maksadı ile,
esas metnin kısaltılmasından hü-

sule geldiği zannedilebilir. Fakat
her gruba âit olan metinler ara-
sında da farklar vardır. Bütün bu
nüshalar tetkik edilirse, yukarı-
daki gruplardan 3.'ye dâhil metin-
ler arasında birbirinin, ufak fark-
lar ile, aynı birkaç metnin fevka-
lâde bir üslûbu ve edebî kıymeti
olduğu görülür. Süleyman Çelebi
Mevlid'inin, Mevlid, Mirac, Ve-
fât-ı Nebî'yi muhtevî basmalarını
yukarıda bahsettiğimiz güzel
nüshalar ile pek az alâkaları var-
dır ve o nüshalarda bulunan en
güzel parçalar bu basmalarda
mevcut değildir. Süleyman Çele-
bi'nin kısaltılmış olan metnine,
başka eserlerin, başka inançların
yayılması gayesiyle ilâveler yapılmış
olması, uzak bir ihtimâl de-
ğildir; çünkü mevlid nüshalarından
yukarıda bahsettiğimiz yaz-
malar hâricinde kalanların büyük
bir kısmındaki ilâve motifler ve
beyitler Süleyman Çelebi'den baş-
ka şahıslara âit olan mevlidlerde
de mevcuttur. Sonra, kültürlü bir
muhitte yetişmiş ve İslâm dinini
bilen, inançlı bir kişi olan Süley-
man Çelebi'nin, okutulması din
ulemâsınca mahzurlu görüldüğü
belirtilen ilâveli Vefat kısmını ka-
leme almış bulunması pek zayıf
bir ihtimâldir. Mevlid nüshalarının
mirac kısımlarında da ilâveler
mevcut ise de, bunlar Vefât-ı Nebî
kısmındakilere nisbetle azdır.

SORUNUZ SÖYLEYELİM

Muhterem okuyucular,

*Bundan önceki iki cildimizden de hatırlayacağımız gibi bu sa-
hifemizde sizlerin sorularınıza mümkün olduğu ölçüde cevap ver-
meye çalıştık. Bundan böyle aynı sahifede yine sorularımıza cevap
verecek ve sizlere faydalı olmaya çalışacağız.*

*Sizlerden ricamız soruların okunaklı ve anlaşılır şekilde yazıla-
rak aşağıdaki adrese gönderilmesidir. Hürmetlerimizle...*

*İSLAM MEDENİYETİ Mecmuası
SORUNUZ — SÖYLEYELİM sahifesi.*

Nuruosmaniye Cad. No: 8/6

CAĞALOĞLU — İST.